دوو ڕەگبوونی سیستەمی باوکسالاری

دووبارە بەرهەمهێنانەوەی سەردەستەیی پیاو و ژێردەستەیی ژن، پایەیترین بنەماکانی سیستەمی باوکسارییە. بەڵام هەر لەبەر ئەوەی ئەم سیستەمە لەسەر ڕاگرتنی دەسەڵاتی پیاو کاردەکات و تاکە خزمەتێکیش کە ئەم سیستەمە بە سیستەمی ئابووری کۆمەڵایەتی کۆمەڵگای دەکات بۆ بەردەوام بوونی هێشتنەوەی نابەرابەرییە، نابێتە سیستەمێك کە ڕەگەزی نێری هەبێت.

بە کورتییەکەی دەسەڵاتی باوکساری خاوەنی ڕەگەزێکی نێرانە نییە هەر لەبەر ئەوەی کە پارێزەری دەسەڵاتی نێرە. ڕۆشنکردنەوەی ئەم لایەنە لە پەیوەند بە جنسیەتی سیستەمی باوکسالاریەوە کۆمەکێکی زیاترمان دەکات بە کاراکتەرێکی تری تاوانی شەرەف کە لە ژێر ناونیشانی سیستەمی باوکسالاریدا وندەبێت. سیستەمی باوکسالاری جنسییەتی نییە وەك ئەوەی کە بلێی نێرە. بەڵکو ئەم سیستەمە خاوەنی شوناسێکی بێ جنسییەتە. واتا دەکرێ هاوکات هەڵگری جنسییەتێکی نێرانە و مێیانەش بێت. ئەم دووالیزمە جنسییەی سیستەمی باوکسالاری دەگەڕێتەوە بۆ ئەو مێژووە درێژەی ئەم سیستەمە و کاریگەرییەکانی لەسەر تاکەکانی کۆمەڵگا. ئەوە تەنها پیاوان نین کە بەرپرسیاری ڕاگرتنی سیستەمی شەرەفن کە لە پلەی یەکەمدا لەسەر سێکسوالێتی ژنەوە پێناسە کراوە. بەڵکو ژنانێکی زۆری کۆمەڵگاش بە هۆی مێژوویەکی درێژی ئەم

ژێردەستەییەیانەوە بوونەتە هەڵگری کولتورێکی پیاوسالارانە و بە بەشێك لە لەشکری پارێزەرانی شەرەف گۆڕدراون. دووبارە جەختکردنەوەی دایکان لە وەرگرتنەوەی پەرۆی خوێناوی کچی تازە شووکردوو، هاوبەشیکردنێکی چالاکانەی ژنانە لە دووبارە درێژەپێدان بە کولتوری شەرەفێکدا کە لە دوو دڵۆپە خوێنی پەردەی کچێنی کچەکانیاندا کۆکراوەتەوە، هاوکاتیش وەفاداربوونی خۆیانە بەو کۆنتراکتەوەی کە دەسەڵاتی باوکسالاری پێی ئیمزاکردوون کە دەبێ سەربەرزی خۆیان و ڕۆڵی دایکایەتییەکی باش بۆ خۆیان لە پەروەردەکردنێکی بەشەرەفانەی کچەکانیانەوە ڕابگەیێنن.

ئەم "پیاوسالارییە"ی بەشێکی زۆری ژنان تەنها لە ژنانێکی تراديسیۆنیدا بەرجەستە نابێتەوە وبگرە بەشێکی تری ژنانی تری کۆمەڵگا دەگرێتەوە. ئەم پیاوسالارییەی ژنان لە ناو سیستەمی باوکسالاری مۆدێرندا لەشکرێکی گەورەی لە نووسەران و ڕۆژنامەنووسان پێکهێناوە کە بەرپرسیاری یەکەمی ڕۆژنامەکانی مۆدە و جوانی ئافرەتن و ئەرکی یەکەمییان پێسپێردراوە لە پرۆسەی سێکسوالیزەکردنی جەستەی ئافرەتدا کە خەسڵەتی سەرەکی دەسەڵاتی باوکسالاری مۆدێرنە. بۆیە کاتێك ئەم دیدەمان لەبەرچاودا بێت بەرانبەر بە سیستەمی باوکسالاری کە ڕەگەزێکی نێرانەی نییە و دەکرێ هەڵگری هەر دوو ڕەگەزەکە بێت، دەتوانین خۆمان لەو خیتابە فێمینیستییەی ئەوروپا ڕزگارکەین کە پەیامی بەشێکی زۆری بزووتنەوە

فێمینیستییەکانی ئێرەیە و لە دوائەنجامدا لە ڕقێکی کوێرانەی دژی پیاوەوە خۆی بەیان دەکات.

ئەم دوو ڕەگەزییەی سیستەمی باوکساری، ئەو لایەنەی تاوانی شەرەفمان بۆ ڕووندەکاتەوە کە خیتابی شەرەف تەنها خیتابێکی پیاوانەی ڕووت نییە و ژنانیش بە شێوەیەکی تر شەریکی دووبارە ڕاگرتنەوەی پایەکانی ئەم سیستەمەی شەرەفن کە لەسەر کۆنترۆڵکردنی سێکسوالێتی خۆیان ڕاگیراوە.

تاوانی شەرەف کوشتنێکی کوت و پڕی کێشەی نێوان دوو کەس نییە کە لە ئان و ساتێکی تایبەتیدا دەتەقێتەوە و بە کوشتنی ژن کۆتایی پێ دێت، بەڵکو پرۆسەی ئیعدام کردنێکی بە ئاگاهایانەیە و بە نەخشەیەکی ورد و درشت دەچێتە پێشەوە و پیلانێکی درێژی کۆمەڵێ کاراکتەری سەرەکییە کە ژنیش تیایدا بەشدارە.

باوکسالاری مۆدێرن

من لە ناوهێنانی ئەم سیستەمی باوکسالارییەدا وشەی مۆدێرن بەکاردەبەم نە بە بە مانای مۆدێرن بوونی پەیامەکەی. بەڵکو تەنها بۆ جیاکردنەوەی لەو سیستەمی باوکسالارییەی کە میکانیزمەکانی کارکردنی بە جۆرێکی ترە و تەواو بە پێچەوانەی باوکساری کۆنەوە کار دەکات. ئەگەرچی لە دوا ئەنجامدا هەر دوو لایان دوو دەسەڵاتی تایبەتین بۆ بەردەوامبوونی نابەرابەرییەك کە لە کۆمەڵگادا بوونی هەیە. لە سیستەمی باوکسالارییەکدا کە لە ئەوروپای خۆرئاوادا و تەنانەت لە بەشێکی زۆری ئەوروپای

خۆرهەڵاتیشدا بەر پرسیاری هێشتنەوەی نابەرابەری نێوان ژن و پیاوە، چەمکی شەرەف لە دەسەڵاتی باوکسالار دەرهێنراوە و لە سێکسوالیتێتی ژن جیاکراوەتەوە. ژن لە سایەی ئەم دەسەڵاتەدا خاوەنی جەستەی خۆیەتی و ئەوە تەنها خۆیەتی کە پەیوەندییە جنسییەکانی خۆی ڕێکدەخات و سێکسوالیتێتی ئەو لە دەسەڵاتەکانی خێزان و خێڵ و گرووپی تر دەرهێنراوە. خاوەنداریێتی بوونی ژن بۆ جەستەی خۆی و گۆڕینی کردەوەی سێکسی ئەو بە کارێکی تایبەتی و شەخسی، بە مانای ڕزگارکردنی جەستە و سێکسوالیتێتی ژنە لەو سیستەمەی کە چەمکی شەرەف و کولتوری شەرەفی دەسەڵاتی باوکسالاریەکی کۆن پێکدەهێنێت. بەڵام هاوکاتیش ئەم سیستەمە پاش لە دەستدانی دەسەڵاتی بەسەر جەستەی ژن و سێکسوالیتێتی ئەودا، ئەمجارەیان لە ڕێگەی سێکسوالیزەکردنی جەستەوە خوازیاری داگیرکردنەوەیەتی. ئەوەی کە ئەم شۆڕشە لەبەرانبەر سیستەمی باوکسالاریدا بەرپادەکات و شەرەف لە جەستەی ژن دەکاتەوە؛ خەبات و کۆششی بزووتنەوەی ژنان و بزووتنەوەی کرێکاری و بزووتنەوە ڕادیکاڵەکانی ئەم کۆمەڵگایانەن. ئێمە لەبەرانبەر دەسەڵاتی باوکسالاریدا خۆمان لە ناو هاوکێشەیەکدا دەبینینەوە کە لە "سەردەستەیی" پیاو و "ژێردەستەیی" ژن پێك هاتووە. پرسیاری بەرابەری لە گشتییەتی خۆیدا هیچ شتێك نییە جگە لە تێکشکاندنی میکانیزمەکانی ئەم هاوکێشەیە و گۆڕینی تەرازووی دەسەڵات بە و شێوەیەی کە مەسافەیەك لە نێوان سەردەستەیی و